

جایگاه اجتماعی لوتی‌ها در خرم‌آباد

چکیده

جایگاه اجتماعی خرده فرهنگ‌های مرتبط با مشاغل موسیقی در مناطق فرهنگی ایران یکی از موضوعات مهم برای بررسی است. لوتی‌ها به عنوان گروهی از کولی‌ها نیز یکی از گروه‌های منشعب از خرده فرهنگ هستند که در خرم‌آباد ساکن‌اند و موسیقی را از فرهنگ میزبان اخذ کرده‌اند؛ با این همه به دلایل مختلف، شأن چندانی در منطقه ندارند و جامعه در مواجهه با این گروه اجتماعی فاصله‌گذاری خود را حفظ می‌کند. این تحقیق به جایگاه اجتماعی لوتی‌ها بر اساس نظریه‌های مرتبط موقعیت اجتماعی و عوامل مختلف آن می‌پردازد. روش تحقیق کیفی و روش ارائه در این تحقیق توصیفی - تحلیلی، و روش گردآوری داده‌های مورد نیاز مبتنی بر مطالعه میدانی و منابع کتابخانه‌ای است. مهم‌ترین سوال تحقیق عبارت است از: چه عواملی در نمود وضعیت جایگاه اجتماعی لوتی‌ها تأثیرگذار بوده است؟ از نتایج تحقیق می‌توان به این موارد اشاره کرد: پذیرش صوری دین و مذهب از یک سو، واز سوی دیگر پرداختن به سه سطح در مشاغل ۱. موسیقی و رقص ۲. کارگری ۳. امور غیر متعارف تکدی، دزدی، اعتیاد و ... و عدم توجه به تحصیل، رفتار با زنان و کودکان و غیره در طرد اجتماعی مؤثر بوده، همه این عوامل در نزول جایگاه اجتماعی لوتی‌ها در منطقه تأثیر گذاشته است.

کلیدواژه‌ها

کولی، لوتی، جایگاه اجتماعی، خرم‌آباد.

مقدمه

کولی غالباً عنوان شناخته شده برای عموم خرده فرهنگی است که در اقصاء نقاط ایران با عناوین متفاوتی مشخص می‌شوند. این خرده فرهنگ در خرم‌آباد به دو دسته لوتی‌ها و گورونی‌ها تقسیم می‌شوند. احتمال دارد که ریشه کلمه لوتی برگرفته از لولی باشد. موسیقی نقشی حیاتی در هویت فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی لوتی‌ها داشته‌است. لوتی‌ها در اجتماع به عنوان نوازنده و سازنده ساز شناخته می‌شوند و موسیقی به عنوان منبع اصلی درآمد این گروه تلقی می‌شود. همچنین، موسیقی جزء جدای ناپذیر فرهنگ مردم لرستان بوده است و این موضوع با حفظ مرزهای فرهنگی سبب پیوند نسبی میان لوتی‌ها و مردم خرم‌آباد شده است. در این تحقیق جایگاه اجتماعی لوتی‌ها مورد بررسی قرار می‌گیرد و با توجه به هدف تحقیق، از بررسی ابعاد زندگی گورونی‌ها چشم‌پوشی می‌شود. گاه در منابع منتشر شده در ارتباط با این حوزه فرهنگی به جای لوتی‌ها کولی ذکر شده است که در اصل منظور همان لوتی‌ها هستند. در مورد جایگاه اجتماعی^۱ به مؤلفه‌های مختلفی از قبیل شغل، پست و مقام، تمکن مالی، میزان تحصیلات و ... اشاره می‌شود. تحقیقات نشان می‌دهند که لوتی‌ها در اقصاء نقاط ایران پراکنده‌اند و سابقه حضور آنها در ایران و دیگر کشورها به قرون دور برمی‌گردد و ماوای اصلی آنها سند، در پاکستان کنونی، بوده است (میثمی، ۱۳۹۵: ۶۵) که به کارهای مختلفی از جمله موسیقی می‌پرداختند. اگرچه این قوم به عنوان نوعی دیاسپورایی کهن، برخی از آداب فرهنگی خود را حفظ کرده‌اند ولیکن از فرهنگ میزبان برخی موارد را گرفته‌اند. یکی از موارد پذیرشی، موسیقی است. هم‌اکنون شغل اصلی لوتی‌ها موسیقی است، اما گاه در موقعیت‌های زمانی به امور دیگر نیز می‌پردازند که طیف گوناگونی را شامل می‌شود که گاه در مرزهای ناهنجاری با جامعه، می‌توان آنها را جای داد. آنچه که در ارتباط با فعالیت‌های لوتی‌ها مطرح می‌شود تفاوت‌های بارز این پاره فرهنگ است که سبب می‌شود مردمان خرم‌آباد همواره مرزهای خود را با این اقلیت فرهنگی حفظ کنند. بنابراین می‌توان چنین برداشت کرد که مردمان خرم‌آباد در حین به کارگیری آنها نمی‌خواهند مرزهای موجود مخدوش شود و همواره نوعی نگاه فاصله‌گذاری شده که مبتنی بر پیوستار مُخل اجتماعی، تحمل و پذیرش است که البته مُخل اجتماعی به رفتارهای ناهنجار آنها برمی‌گردد؛ تحمل به گونه‌ای مجبور به زندگی با این پاره فرهنگ هست؛ پذیرش به فراخوانی آنها در مراسم شادی و اجرای موسیقی در محافل آنها است. در این مقاله تلاش می‌شود ابتدا به عوامل مختلف فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی و سیاسی در ارتباط با جایگاه اجتماعی لوتی‌ها پرداخته شود و سوال اصلی این است که لوتی‌ها از چه جایگاهی در خرم‌آباد برخوردارند؟

روش تحقیق

روش تحقیق، کیفی و توصیفی - تحلیلی است که به شیوه توصیف و تحلیل محتوا انجام شده و داده‌های مورد نیاز آن مبتنی بر مطالعه میدانی و همچنین، استفاده از منابع کتابخانه‌ای است. این تحقیق براساس مشاهده و سنجش‌های شنیداری از افراد این قوم و همین‌طور افرادی که اجراهای این قوم را از نزدیک دیده‌اند، شکل گرفته‌است؛ نیز از شیوه مصاحبه نیمه ساختاریافته استفاده شده است. مصاحبه نیمه ساختاریافته، یک روش جمع‌آوری داده در تحقیقات اجتماعی است که خصوصیتی از هر دو دسته مصاحبه‌های ساختاریافته و غیر ساختاریافته را شامل است. در این نوع مصاحبه، محقق سوالاتی معین و ساختاریافته دارد، اما تا اندازه‌ای به مشارکت‌کننده اجازه می‌دهد که به طور آزاد نظرها و تجربه‌های خود را بیان کند. این نوع مصاحبه می‌تواند اطلاعاتی عمیق‌تر و گسترده‌تر از افراد فراهم کند. همچنین، برای تحلیل داده‌های به کاررفته در مصاحبه‌های انجام‌شده، از روش مردم‌نگاری انتقادی استفاده شده‌است.

محدوده این پژوهش، مربوط به لوتی‌های ساکن در محله اسدابادی است. این محله در استان لرستان و در محدوده شمال شرقی خرم‌آباد است و از شمال با بلوار شورا و بلوار شهید شیخ پور؛ از شرق با خیابان بسیج هشتم و بلوار شهید شفیق پور؛ از جنوب با خیابان اندیشه، بلوار

دانشجو، میدان دانشجو و بلوار شریعتی و از غرب با خیابان انقلاب، خیابان پیروزی و خیابان رضا سقایی محدود شده است و با محله‌های شمشیر آباد، بهداری، ناصر خسرو، گل‌پس، کرگنه و آزادی مجاورت دارد.

جامعه مشارکت‌کنندگان این تحقیق، ۵ نفر از نوازنده‌ها که موسیقی در زندگی این افراد به عنوان منبع اصلی درآمد قلمداد می‌شود و این افراد بیشتر ساعات زندگی خود را با نوازندگی گذرانده‌اند و در میان مردم خرم‌آباد و همچنین قوم لوتی به عنوان نوازندگان چیره‌دست شناخته می‌شوند. این افراد غالباً در نزد مردم خرم‌آباد شناخته شده‌اند و گاه با اسامی اسم کوچک و فامیلی نام برده می‌شوند. هیچ‌گاه مردم در نامیدن آنها عنوان استاد را به کار نمی‌برند و همچنین اطلاق لوتی – به ویژه نسل جوان – به آنها سبب ناراحتشان می‌شود و گاه احساس بی‌حرمتی به آنان دست می‌دهد.

در این تحقیق همچنین از ۱۰ نفر از اهالی خرم‌آباد که با این قوم آشنایی دارند و اجرای لوتی‌ها را از نزدیک دیده‌اند اطلاعات ارزشمندی کسب شد. با توجه به تأکید نوازندگان لوتی مبنی بر نام نبردن آنان در این تحقیق، برای اشاره به هر کدام از ایشان، کد مخصوص استفاده شده است. از اطلاعات مورد استفاده به دو شیوه غیر مستقیم و نقل و قول‌های مستقیم در متن بهره‌برداری شد. مشخصات کلی مشارکت‌کنندگان در مصاحبه شخصی در جدول (۱) آمده است:

جدول (۱) مشخصات کلی مشارکت‌کنندگان در مصاحبه‌های شخصی

کد	جنس	وضعیت تأهل	شغل	کد	جنس	وضعیت تأهل	شغل
۱	مرد	متاهل	نوازنده	۸	زن	متاهل	خانه‌دار
۲	مرد	متاهل	نوازنده	۹	مرد	متاهل	جوشکار
۳	مرد	متاهل	نوازنده	۱۰	مرد	مجرد	راننده
۴	مرد	متاهل	نوازنده	۱۱	مرد	مجرد	دانشجو
۵	مرد	متاهل	نوازنده	۱۲	مرد	مجرد	دانشجو
۶	مرد	متاهل	کارگر	۱۳	مرد	مجرد	دانشجو
۷	مرد	متاهل	شغل آزاد	۱۴	مرد	متاهل	سوپرمارکت
۱۵	مرد	متاهل	فروش ساز				

پیشینه تحقیق

در این زمینه، مقالاتی در ارتباط با زندگی اجتماعی کولی‌ها گاه با اشاره‌های مختصری به لوتی‌ها، در مقالات و مطالعات داخلی منتشر شده که عبارتند از:

«مطروdit مضاعف» (یوسفوند سجاد، رضاعلی محسنی، احمد غیاثوند، ۱۴۰۱): یافته‌های این پژوهش علل طرد و محرومیت زنان کولی و همچنین چرخه و شرایط مطرودسازی آنان را نشان می‌دهد. «خرده‌فرهنگ لوطی‌ها و تجربه طرد اجتماعی (مطالعه موردی لوطی‌های شهر خرم‌آباد)» (جمال محمدی، الهام مرادی نژاد، امین روشن پور، ۱۴۰۰): پژوهش حاضر با اتکاء به نظریه خردفرهنگ مکتب بیرم‌نگام و با به‌کارگیری روش مردم‌نگاری انتقادی کوشیده است تا تجربه طرد اجتماعی نزد لوطی‌های شهر خرم‌آباد را تحلیل کند. «وضعیت اجتماعی کولی‌ها در غرب ایران» (حسن زندیه، محمدرضا صفری، معصومه هادی، ۱۳۹۸): یافته‌های این مقاله حاکی از آن است که کولی‌ها در زمینه کشاورزی و دامداری نقش پررنگی داشته‌اند و همچنین برگزاری برخی مراسم مانند مراسم شادی و شیون برعهده کولیان بوده است. «یک روز در محله لوطی‌های خرم‌آباد» (خبرگزاری ایرنا، ۱۳۹۷): در این پژوهش خبری، به بررسی جایگاه این قوم در اجتماع، فعالیت‌های این قوم از جمله نوازندگی و سازگری پرداخته، امرار معاش آنان و سختی‌ها و مشکلات اصلی این قوم را از نزدیک دیده و مورد ارزیابی قرار داده است. «هویت در آستانه کولی‌های ساکن در تهران» (نمره صفی‌خانی، سید یعقوب موسوی، قمرعلی رجب‌لو، ۱۳۹۵): در این تحقیق موضوع اصلی روایت‌هایی از کولی‌بودن و نحوه حضور اجتماع کولی‌ها در شهر تهران است. «واکاوی تجربه زیسته کولی‌ها از طرد اجتماعی (مورد مطالعه: کولی‌های شهر خرم‌آباد)»: یافته‌های این پژوهش شامل علل طرد کولی‌ها و حاشیه‌نشینی آنان و چندوجهی بودن محرومیت است. «مقدمه‌ای بر گونه‌شناسی انواع موسیقی در لرستان» (منظمی، ۱۳۸۷): در این مقاله به نقش لوتی‌ها در حفظ هویت موسیقی لرستان، ویژگی‌های شخصیتی و ظاهری لوتی‌ها، شغل آن‌ها و سازهای مورد استفاده این قوم پرداخته شده است. «ایران مهد موسیقی کولی‌ها» (ادهمی، شهلا؛ ۱۳۸۳): در این مقاله تاریخ پیدایش کولی‌ها و مهاجرت آن‌ها به ایران و سپس به ایجاد علاقه مردم میزبان به اجرای موسیقی این قوم مهاجر شرح داده شده است. «کولی‌ها» (نصری اشرفی، ۱۳۸۳): موضوعات این مقاله شامل بررسی واژه کولی، جایگاه اجتماعی آنان، نوع موسیقی آنان، منشأ پیدایش کولی‌ها، مهاجرت‌های آنان، ویژگی‌های اخلاقی مشترک میان آنان، آزارها و اذیت‌های آنان توسط دولت‌ها و آثار جنگ جهانی اول و دوم بر آنان، سکونت‌گاه‌های آنان در ایران و بررسی پیشینه کولی‌ها در رساله‌ها و مقاله‌هاست. «پرسه‌های کولی‌ها در سرزمین ایران» (توحیدی، ۱۳۸۳): در این مقاله به مقایسه سابقه حضور کولی‌ها در آسیا و خصوصاً ایران با اروپا طرح شده، سپس به بررسی کولی‌ها در دوره اسلام و در ادامه به سوزمانی‌های کردستان، غربت‌های عراق عجم (اراک)، قره‌چی‌های آذربایجان، کولی‌های کوت عبدالله پرداخته شده است. «لوتی‌ها و زندگی موسیقایی آنها در لرستان» (سلیمانی، ۱۳۸۳): در این پایان‌نامه، موضوع جایگاه اجتماعی لوتی‌ها در خرم‌آباد به‌طور خلاصه تشریح شده است. علاوه بر پژوهش‌های بالا، منابع زیادی در مورد کولیان در غرب منتشر شده که به برخی از آنها که با جایگاه اجتماعی آنها مرتبط است، پرداخته می‌شود:

این و گول با بررسی مشکلات کولی‌ها در سایر نقاط جهان به این نتیجه رسیده‌اند که بسیاری از مشکلات تحصیلی کولی‌ها در سراسر دنیا یکسان است (Eren & Gul, 2017). تایلن و بارش به شکست‌های کولی‌ها در امر آموزش، تجربه آنها تحت‌تأثیر طرد اجتماعی، تبعیض و حاشیه رانده‌شدن پرداخته‌اند (Taylan and Barış, 2015). لوکاش نقش دختران را در خانواده‌های کولی مورد بررسی قرار داده، علل تفاوت‌های فرهنگی دانش‌آموزان کولی و دیگران را به مجموعه پیچیده‌ای از مشکلات اجتماعی - اقتصادی که کولی‌ها با آن درگیرند از جمله فقر، وضعیت نامناسب سلامت، شرایط بد زندگی و تبعیض گسترده، نسبت داده است. وی تحصیلات طولانی در مدرسه را تهدیدی برای سبک زندگی سنتی و ارزش‌های والدین کولیان می‌داند (Lukács, 2008). لوید و مک‌کلاسیکی به علل آمار بالای اخراج کولی‌های اسکاتلند از مدرسه

پرداخته‌اند (Lloyd and McCluskey, 2008). در یک پروژه تحقیقاتی توسط لوید و کاریک که در سال ۲۰۰۰م انجام شده، تحلیلی از آزار و اذیت جوانان کولی توسط هم‌کلاسی‌های خود در هنگام حضور در مدرسه و حمایت پنهان و گاه آشکار برخی معلمان از این آزارها اراده شده است (Lloyd and McCluskey, 2008). موضوع اصلی مقاله اسلاوگوا پذیرش دین و مذهب میزبان توسط کولی‌ها در بلغارستان است (Slavkova, 2007). فِجس بیان می‌کند که کودکان کولی‌ها برخلاف هم‌سن و سالان‌شان، در خانه به عنوان بزرگسال در نظر گرفته می‌شوند، اما در مدرسه معلمان‌شان مانند کودکان با آنها رفتار می‌کنند (Fejes, 2005). درینگتون و کندال معتقداند که بسیاری از والدین کولی از این می‌ترسند که ادغام کامل کودکان‌شان در سیستم آموزشی معمول از سن ۵ تا ۱۶ سالگی، ممکن است منجر به پذیرش بیشتر ارزش‌ها و آداب و رسوم همسالان غیر کولی شود و در نتیجه ارزش‌گذاری کمتری برای فرهنگ کولی - مسافر خود داشته باشند (Derrington and Kendall, 2003). فوری هیچ رابطه علت و معلولی میان تحصیلات در مدرسه و موفقیت در بازار کار برای کولیان متصور نیست (Forray, 1998). موضوع کودکان کولی، به ویژه دختران مبحث اصلی مقاله اسمیت است. وی بیان می‌کند که از آنها انتظار می‌رود که در کارهای خانه و مراقبت از خواهر و برادر کوچک‌تر کمک کنند. این مسأله، اغلب آنها را از رفتن به مدرسه باز می‌دارد. اسمیت همچنین تحلیلی در ارتباط با نقش استقلال و جمعیت بالای خانوارها در زندگی کولی‌ها ارائه کرده است (Smith, 1997). مانوئل علت اصلی آزار و اذیت کولی‌های مهاجرت‌کرده از فرانسه به اسپانیا را عدم تحمل تفتیش عقاید، و کینه مردم نسبت به آنان به‌خاطر دزدی و گدایی (البته با ابهام) می‌داند. این مسأله باعث طرد اجتماعی کولی‌ها، انزوای اجتماعی، منع ازدواج بیرون از گروه و روابط اقتصادی و اجتماعی درون‌گروهی شده است (Manuel, 1989). وِکردی بحثی در مورد دین‌پذیری کولی‌ها از فرهنگ میزبان داشته است (Vekerdí, 1988).

در این مقاله‌ها که به ترتیب سال چاپ آمده، به موضوع‌هایی چون طرد اجتماعی، مشاغل، حضور در اجتماع، تعامل آنها با مردمان میزبان، آزار، جایگاه اجتماعی (مختصر)، دین، تحصیل، وضعیت زنان و دختران، دزدی، گدایی کولی‌ها پرداخته شده است. در این تحقیق تلاش می‌شود با توجه به منابع چاپ‌شده، و مطالعه میدانی شأن اجتماعی لوتی‌های خرم‌آباد با جزئیات دقیق‌تری تشریح و تحلیل شود.

رویکرد نظری

جایگاه اجتماعی به موقعیتی اطلاق می‌شود که فرد در یک گروه یا جامعه اشغال می‌کند و با مجموعه‌ای از حقوق، وظایف و انتظارات مرتبط است. در جایگاه اجتماعی عوامل مختلفی نقش ایفاء می‌کنند. در این ارتباط رویکردهای نظریه‌های مختلفی مطرح شده است. هر یک از این نظریه‌پردازان اجتماعی بر موارد مختلفی تأکید داشته‌اند. این تأکیدها تا حدود زیادی به شرایط موجود در مناطق فرهنگی جهان برمی‌گردد.

طبق تعریف گروسکی جایگاه اجتماعی به وضعیت و مقام یک فرد در جامعه اشاره دارد که توسط عوامل چندگانه‌ای مانند اقتصاد، تحصیلات، تاریخچه خانوادگی، جنسیت، نژاد، و سایر عوامل تعیین می‌شود (Grusky, 2014؛ نیز Wright, 1997؛ Maciónis, 2017). جمشید احمد بخاری در «کولی‌ها در پوتوار» برای بررسی زندگی اجتماعی کولی‌ها مؤلفه‌هایی را نام برده است که عبارتند از: اطلاعات خانوادگی، دلایل اقتصادی برای مهاجرت، شرکت در عروسی‌ها، مراسم عزاء، عید، اورس، عاشورا و فعل‌وانفعال اجتماعی با جامعه شهری. او همچنین برای بررسی فرهنگ و ارزش‌های کولی‌ها مؤلفه‌های دیگری را برشمرده است (Bukhari, 2014). این مفهوم به توانمندی‌ها، حقوق، و وظایف افراد در جامعه اشاره دارد و به شکل مستقیم و غیرمستقیم تأثیرگذار است. این وضعیت معمولاً نقش مهمی در دسترسی به منابع، حقوق، و فرصت‌ها در جامعه ایفا می‌کند. این تحقیق به بخشی از زندگی اجتماعی کولی‌ها و شرکت ایشان در مراسم مختلف و همچنین کنش و واکنش اجتماعی با جامعه شهری پرداخته است. بنابراین، در بیشترین تعریف‌ها اقتصاد، تحصیلات، شغل، دسترسی به منابع، قدرت، ارتباط، تاریخچه خانوادگی، جنسیت، نژاد، نوع حضور در مراسم، توانمندی‌ها، داشتن فرصت‌ها، نوع کنش و واکنش آنها با جامعه بررسی شده است.

برخی نظریه‌ها بر نقش ساختارهای اجتماعی کلان در تعیین جایگاه افراد تأکید دارند. در این دیدگاه، عواملی مانند طبقه اجتماعی، نژاد، جنسیت و قومیت، فرصت‌ها و محدودیت‌های پیش روی افراد را شکل می‌دهند و در نتیجه، جایگاه آن‌ها را در سلسله مراتب اجتماعی تعیین می‌کنند. نظریه‌های دیگر بر تعاملات خرد و نقش کنشگران در ایجاد و حفظ جایگاه‌های اجتماعی تمرکز دارند. این دیدگاه بر اهمیت عواملی مانند مهارت‌های ارتباطی، شبکه‌های اجتماعی و سرمایه فرهنگی در کسب و ارتقای جایگاه اجتماعی تأکید دارد. از مهم‌ترین نظریه‌پردازان در این زمینه عبارتند از پیر بوردیو که با مفهوم سرمایه (اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی) به تبیین نابرابری‌های اجتماعی و جایگاه افراد پرداخته است (1979) و رالف دارندورف که با نظریه تضاد، جایگاه اجتماعی را بر اساس دسترسی به قدرت و منابع تعریف کرده و بر نقش تضاد و کشمکش در تغییر و تحول ساختارهای اجتماعی و جایگاه‌های مرتبط با آن تأکید دارد (1959).

در این مقاله تلاش می‌شود بر اساس مفاهیم اصلی نظریه بوردیو بدون تأسی از جزئیات این نظریه، مباحث مورد بحث قرار گیرد؛ با این تفاوت که ابتدا نگرش فرهنگی، سپس تأثیرات اقتصادی و اجتماعی طرح می‌شوند.

کولی‌ها در ایران

کولی‌ها در ایران، با توجه به تنوع جغرافیایی، در بیست استان مختلف حضور دارند. این گروه، به خصوص، در مناطق شهری و حاشیه‌های شهرها دیده می‌شوند و از شمال تا جنوب و از شرق تا غرب کشور پراکنده شده‌اند. تنوع جغرافیایی ایران و وجود کولی‌ها در این گستره، نشان از حضور فراگیر این گروه در سطوح مختلف کشور است. این توزیع جغرافیایی نشان‌دهنده اهمیت حضور کولی‌ها در زندگی اجتماعی ایران است. این توزیع گسترده در ارتباط با مناطق حاشیه‌ای نیز به وضعیت جمعیتی و فرهنگی این گروه اجتماعی در دیگر نقاط کشور اشاره دارد.

کولی‌ها در ایران با اسامی گوناگون در شهرهای مختلف ایران پراکنده شده‌اند. توشمال گروهی از نوازندگان کولی ایل بختیاری و لر زبان هستند. پهلوانان اصطلاحی است که برای نوازندگان حرفه‌ای بلوچ کولی استفاده می‌شود. ساربانان کولی در بلوچستان «جت» نامیده می‌شوند. در مازندران و گرگان، جوکی؛ در ایل قشقایی، چنگی؛ در کرمانشاه، خراط‌ها؛ در کهگیلویه و بویراحمد، خطیر؛ رومانلو یا رومانو در قزوین؛ سوزمانی در سمنان و کرمانشاه؛ غربتی در خراسان و کرمان و ... نام‌های دیگر ایشان در شهرهای مختلف ایران است. لوتی‌ها و گورونی‌ها هم کولی‌های شهر خرم‌آباد در استان لرستان هستند.

یکی از مهم‌ترین شغل‌های کولی‌ها، پرداختن به موسیقی هست. لوتی‌ها به عنوان نوازندگانی چیره‌دست در میان مردم خرم‌آباد شناخته می‌شوند، و معمولاً موسیقی محلی و در بعضی مواقع موسیقی مردم‌پسند (با توجه به شرایط مجالس و همچنین درخواست مخاطبان) در مراسم اجرا می‌کنند. اجرای زنده موسیقی لوتی‌ها حاکی از آن است که در این اجراها، نوازندگان به‌صورت هماهنگ و تعاملی با یکدیگر اجرایی را انجام می‌دهند که شامل نقش‌های مختلفی‌اند. از نقش‌های اساسی در این اجراها، نوازنده‌های دهل هستند که با ضرب‌های خاص خود، پایه‌ای برای اجرا فراهم می‌کنند. همچنین، افرادی تحت عنوان «شاباش گو» نیز نقشی مهم در ایجاد تنوع در اجرا دارند، زیرا با ایفای وظایف مختلف در طول قطعات، برای تنوع و جذابیت اجراها تلاش می‌کنند. همچنین، مشاهده می‌شود که نوازندگانی نیز به‌صورت کمکی در اجراها حضور دارند. آن‌ها در صورتی

که نوازنده اصلی نیاز به استراحت داشته باشد یا نیاز به تعویض نوازنده باشد، به او کمک می‌کنند. در این گروه، هر یک از نوازندگان، حداقل مسلط

بر دو نوع سازند تا بتوانند در صورت نیاز به جایگزینی در اجراها، نقش مورد نظر را به‌صورت موثری ایفا کنند. این موارد نشان می‌دهد که

هماهنگی و تعامل بین نوازندگان در اجراهای لوتی‌ها، عنصر اساسی در ایجاد زیبایی و تنوع در موسیقی سنتی ایرانی است (کد ۵-۱). کارگان اجرایی لوتی‌های لرستان شامل مقام سرساز «قطار»، بیت «بنا بنا»، مقام سنگین سماع، بیت کوش طلا، بیت برزان، بیت «هه لو»، مقام سه‌پا، بیت هالو گنم، مقام دوپا، بیت زنگه زنگه، مقام شانه شکی (آشاری)، بیت رتم و صرا، عزیز بگی، علی دوستی، آواز ساری‌خوانی، برزان، سیت بیارم، سحری (یاری)، مقام پاکتلی، چم‌ری، شیونی، رارا است (سلیمانی، ۱۳۸۳: ۷۳).

در دهه‌های اخیر، با پیشرفت تکنولوژی و ورود سازهای الکتریکی و سینتی‌سایزر به صحنه موسیقی، تغییراتی در الگوی دعوت نوازندگان برای اجراهای موسیقی محلی و سنتی ایجاد کرده است. از جمله این تغییرات، کاهش درخواست‌ها برای اجراهای سنتی در مراسم عمومی و اجتماعی است. تحولات فنی و تکنولوژیک، به ویژه ورود ارگ و سازهای الکتریکی، علاقه‌مندان به موسیقی سنتی و محلی را به سمت اجرایی با استفاده از این وسایل جدید سوق داده است. اما این تغییرات، می‌تواند منجر به کاهش تقاضا برای اجراهای سنتی با سازهای سنتی و محلی، مانند دهل و کمانچه، شود. علاقه به موسیقی سنتی و محلی در سال‌های اخیر، بیشتر از طرف خانواده‌هایی است که اصالت فرهنگی و علاقه به ادامه‌دهی این میراث را دارند. در نتیجه، دعوت برای اجراهای موسیقی سنتی و محلی، بیشتر در محافل خصوصی و در میان خانواده‌هایی که به این ارزش‌ها پایبند هستند، رخ می‌دهد. لوتی‌ها هم علت دعوت نشدن به برخی از عروسی‌ها در زمان حاضر را این‌گونه بیان می‌دارند: «چون الان ارگ و وسایل الکتریکی اومده ما رو زیاد دعوت نمی‌کنند مگر به خانواده اصیل باشه و علاقه به موسیقی محلی و سنتی داشته باشه» (کد ۵).

بر همین اساس کولی‌ها در شرایط زمانی و مکانی مختلف به تکیه‌گری و گدایی می‌پردازند. کولی‌ها علت این کارشان را نداشتن زمین‌های کشاورزی و عدم اشتغال در زمین‌های مخصوص به خود می‌دانند. دلایل دیگری که در این ارتباط می‌توان ذکر کرد نداشتن تحصیلات مورد نیاز و همچنین عدم اشتغال در بخش رسمی است. یکی از مواردی که سبب عدم امکان اشتغال در بخش رسمی است، نداشتن مدارک هویتی و در نتیجه طی نکردن دوره سربازی است.

تکدی‌گری و گدایی کولی‌ها ناشی از عوامل ساختاری و اجتماعی متعددی است که زندگی آن‌ها را محدود کرده است. شاید این

تکدی‌گری نه به دلیل انتخاب شخصی، بلکه به عنوان نتیجه‌ای از ساختارهای اجتماعی، اقتصادی و قانونی است که این گروه را از فرصت‌های شغلی و زندگی بهتر محروم کرده است.

لوتی‌ها

مهاجرت کولی‌ها به قرن‌های بسیار دور برمی‌گردد. این کولیان در اقصاء نقاط ایران مستقر شده، کمابیش در طی قرون متمادی جابجایی‌ها و مهاجرت‌های اجباری و اختیاری برای آنها اتفاق افتاده است؛ لذا خاستگاه اصلی کولی‌های پیش از مهاجرت به خرم‌آباد به کرمانشاه برمی‌گردد. افراد مهاجر به خرم‌آباد، حدود هفتاد سال پیش، از شهر کرمانشاه به شهرستان کوهدشت رفته، سپس برای تحقق معیشت، به خرم‌آباد مهاجرت کردند. این افراد در محلات کوروش / دره کوروش و باجگیران / گلسفید سکنی گزیده‌اند. محله کوروش در شرق و محله باجگیران در جنوب غربی خرم‌آباد است. در این محله‌ها، افراد مهاجر به ساخت‌وساز خانه‌های کوچک پرداخته، بیشتر آنها در حاشیه جویبار فصلی (= دره کوروش) یا منطقه پرشیب محله باجگیران، خانه‌های خود را ساختند و هم‌اکنون، لوتی‌ها در این مناطق به صورت گروه‌های خویشاوندی در کنار یکدیگر زندگی می‌کنند (یوسفوند و همکاران، ۱۴۰۱: ۱۰۸).

بافت نامنظم کوچه‌ها و معابر، همچنین معضلات اجتماعی از جمله اعتیاد، دزدی، خشونت و مسائل مشابه، همراه با درآمد پایین مردم منطقه، سبب شده تا این محله‌ها از نظر ارزش اجتماعی در مقایسه با سایر مناطق شهری خرم‌آباد در سطح پایین‌تری قرار گیرد. این محله‌ها به دلیل فقدان دسترسی به راه مناسب و خدمات شهری، فاقد امکانات معترف هستند. افزون بر این، منازل مسکونی ساخته‌شده در این مناطق، به دلیل عدم دریافت سند رسمی، وضعیت قانونی مشخصی ندارند (همان).

سلیمانی معتقد است که لوتی به افرادی گفته می‌شود که پوستی تیره داشته و به ساختن ساز و نواختن آن‌ها مشغول و به انجام اموری چون ختنه‌گری می‌پردازند (۱۳۸۳: ۲۷). در روایتی دیگر لوتی‌های خرم‌آباد ساکن حاشیه‌های شهر و محلات پایین، مشغول به انجام کسب و کارهای فرودستانه‌اند (محمدی، مرادی‌نژاد، روشن‌پور، ۱۴۰۰: ۱۰۵). آن‌ها گروهی اجتماعی، با گویش خاص، طرز پوشش ویژه، مناسک و شعائر مجزا، اکثراً دوره‌گرد و آوازخوان، و معمولاً سازنده دست‌افزارهای سنتی کشاورزی‌اند (همان). فرهنگ عمومی جامعه با به حاشیه‌راندن این خرده‌فرهنگ از آن یک دیگری فرودست ساخته است که توان انطباق خود با تحولات جامعه مدرن را ندارد (همان). لوتی‌ها برای گذران زندگی، نوازندگی و سازندگی را به عنوان شغل اصلی خود برگزیده‌اند (همان). و در نواختن انواع ساز استادند (ذوالفقاری، ۱۴۰۰: ۲۰). ساز اصلی آنها کمانچه پشت است؛ این ساز به علت دارا بودن حجم صدای بیشتر در مراسم عروسی مورد استفاده قرار می‌گیرد (منظمی، ۱۳۸۷: ۱۲۶). از دیگر سازهای مورد استفاده آنها می‌توان به سُرنا، دوزله، دهل تنبور و تمبک اشاره کرد. حسن ذوالفقاری برای بررسی جایگاه اجتماعی کولیان در فرهنگ عامه و ادب فارسی از دو عنوان کلی کسب‌وکار، معیشت و زندگی، و وضع ظاهری، خُلقیات و رفتار کولیان برای طبقه‌بندی استفاده کرده است (Zolfaghari, 2009).

(2009).

طردشدگی یکی از مشکلات اساسی در تقابل میان لوتی‌ها و مردم است. طردشدگی اعضای این قوم که به واسطه انواع کلیشه‌سازی‌ها، برچسب‌زدن‌ها و طبقه‌بندی‌ها محقق می‌شود با پیامدهایی نظیر محروم کردن آن‌ها از امکانات ساختاری، رفاهی و فضایی گوناگون همراه است (Flotten, 2006). فقر، یکی از مشکلات همیشگی کولی‌ها از جمله لوتی‌ها بوده است. لوتی‌ها مردمی فقیر، ناتوان و تهیدست هستند. دلیل

آن شاید جایگاه اجتماعی آنان باشد که هیچگاه به آنان فرصت داده نشده تا در اجتماع مطرح شوند. ممکن است سوابق خلاف گروهی از آنان موجب این امر بوده باشد (ذوالفقاری، ۱۴۰۰: ۱۴۶). برخی از افراد این قوم، مورد خطاب قرار گرفتن تحت عنوان «لوتی» را نوعی بی‌احترامی تلقی می‌کنند و در هنگام مصاحبه این‌گونه نسبت به آن واکنش نشان دادند: «... مردم الفاظ زشتی مثل لوتی استفاده می‌کردند. لوتی نه به اون معنی که در تهران استفاده می‌کنند و به معنیه جوانمرده؛ این لوتی‌ای که این‌ها می‌گفتند به معنی بی‌ارزشه و کاملاً نژادپرستی بوده ...» (نوازنده، کده).

دسته دیگر کولی‌ها در خرم‌آباد گورونی‌ها هستند. گورونی‌ها به فعالیت‌هایی مانند چوب‌بری، خراطی، ساخت انواع ساز و ختنه‌گری مشغول هستند: «آنها معمولاً خود را شهبازی نامیده و معتقدند که از نسل فردی به همین نام هستند» (سلیمانی، ۱۳۸۳: ۲۷). گورونی‌ها خود را از لوتی‌ها، با توجه به موقعیت و نژاد، متمایز می‌دانند. البته، لوتی‌ها خود را از گورونی‌ها برتر می‌دانند. سلیمانی علت این برتری‌انگاردن هرکدام بر دیگری را تمایز در شغل اصلی آنان می‌داند (۱۳۸۳).

یکی دیگر از موضوعات مهم در ارتباط با زندگی لوتی‌های خرم‌آباد، موضوع برخورد افراد این قوم با مردم است: «... کولی‌ها با همه هم‌زیستی مسالمت‌آمیز دارند» (حسن ذوالفقاری، ۱۴۰۰: ۲۴). این موضوع نشان می‌دهد که کولی‌ها از جمله لوتی‌ها همواره سعی در برقراری ارتباطی مسالمت‌آمیز با سایر اهالی منطقه‌ای که به آن کوچ می‌کردند، داشته‌اند: «... کولیان خانه‌به‌دوشانی کوچ‌رو هستند که با اقوام و فرهنگ‌ها و آداب و سلیقه‌ها و هنجارهای اجتماعی مردم هم‌رنگ می‌شوند» (همان: ۳۰). در ارتباط با هم‌رنگ شدن می‌توان به موارد مهمی چون: فراگیری زبان و موسیقی، داد و ستد، شیوه لباس پوشیدن و ... اشاره کرد.

جایگاه اجتماعی لوتی‌ها

جایگاه اجتماعی لوتی‌ها در خرم‌آباد از وضعیت مناسبی برخوردار نیست؛ اگرچه برخی از علل از جمله مشارکت آنها در جنگ هشت ساله ایران و عراق و تغییر افکار مردم نسبت به دین بودن فعالیت موسیقی در اجتماع، سبب شده تا این نگاه منفی اندکی معتدل شود، ولیکن کماکان نداشتن اصالت اجتماعی در جوامع عشیره‌ای و قبیله‌ای (محمدی، مرادی‌نژاد، روشن‌پور، ۱۴۰۰: ۱۰۵) همراه با پیشینه فرهنگی، وضعیت اقتصادی و مسائل اجتماعی تا حد زیادی، مانع بزرگی در برخورد جامعه با لوتی‌ها شده تا به آنان نیز مانند یک شهروند معمولی نگاه شود. در مصاحبه‌های مختلف و منابع منتشرشده به موارد مشترکی در شکل‌گیری این وضعیت نامناسب اشاره می‌شود. برخی از موارد مطرح‌شده گاه هم‌پوشانی دارند. در اظهارات طرح‌شده گاه مسائل فرهنگی با موارد اقتصادی و اجتماعی به گونه‌ای گره خورده‌اند که به راحتی نمی‌توان آنها را از یکدیگر جدا کرد؛ با این همه تلاش می‌شود در این مقاله موارد فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی از یکدیگر متمایز شوند تا این مباحث به صورت دقیق‌تر بررسی شوند.

۱. وضعیت فرهنگی

از جمله مواردی که در جایگاه منفی اجتماعی لوتی‌ها در خرم‌آباد تأثیر دارد می‌توان به عدم پایبندی به شرعیات مذهبی و نجس بودن ایشان و تصور از نسل شیطان بودن اشاره کرد. دین و مذهب یکی از موضوعات مرتبط با تاریخچه خانوادگی لوتی‌ها است. لوتی‌ها دین اسلام و مذهب شیعه را پذیرفته‌اند. در ارتباط با اینکه آنان چه زمانی به اسلام روی آورده‌اند، اطلاعات دقیقی موجود نیست. بسیاری از آنان در مسجدها در کنار دیگر مردمان به نماز پرداخته در مراسم مذهبی از جمله مراسم محرم شرکت می‌کنند. آنان برای اثبات این موضوع این ادعا را مطرح می‌کنند: «... ما هم مثل بقیه نماز و روزه‌مونو انجام می‌دیم ولی بقیه به ما حرومی میگن» (نوازنده، کد۴). سلیمانی بر اساس مطالعات میدانی بیان می‌کند که لوتی‌ها سعی در مسلمان نشان دادن خود دارند ولی در عمل احکام اسلام را رعایت نمی‌کنند (۱۳۸۳) و در ادامه توضیح می‌دهد که آنان در روابط اجتماعی، تغذیه، بهداشت و ازدواج به احکام اسلام توجهی ندارند. همچنین، از دید او، به زیارت رفتن ایشان صرفاً جنبه تجاری داشته زیرا آنان هنگام سفر به شهرهای مذهبی چون مشهد و کربلا، به زیارت مقبره امامان نمی‌روند (سلیمانی، ۱۳۸۳: ۳۲). افزون بر این، او علت دیگری هم برای اثبات ادعای خود بیان می‌کند و آن این‌که در خانه هیچ‌کدام از لوتی‌ها مهر وجود ندارد (همان). در مصاحبه‌های میدانی نیز به عدم پایبندی ایشان به شرعیات اسلام و فقه شیعه اشاره می‌شود. از نظر آنان پذیرش دین اسلام توسط لوتی‌ها، بیشتر برای هم‌زیستی و مصونیت از مشکلات مربوطه است زیرا داشتن دین و مذهب متفاوت عملاً مانع بزرگی برای پذیرش آنها توسط مردم منطقه است. اما عملکرد لوتی‌ها اغلب در تعارض با آداب اسلامی است و همین موضوع نوعی فضای ابهام را در بینش مردم نسبت به ایشان ایجاد کرده است. از یک سو ادعای پذیرش

اسلام توسط آنها، مانع تعرض جدی از سوی مردم به آنها می‌شود و از سوی دیگر مردم به دلیل عدم رعایت عرف مذهبی، مردم تمایلی به ارتباط با ایشان ندارند و فاصله خود را با آنان حفظ می‌کنند.

یکی از موضوعاتی که به تفکر مذکور دامن می‌زند خوردن گوشت حیوانات حرام گوشت توسط لوتی‌ها است. یکی از واژگانی که به دفعات در مورد لوتی‌ها در منطقه کاربرد دارد، «نجس بودن» آنهاست. سلیمانی ذکر می‌کند که برخی از منابع غذایی لوتی‌ها «... گراز، جوجه تیغی و مار ...» (همان: ۳۰) است؛ منظمی نیز به شکار گراز وحشی توسط لوتی‌ها اشاره دارد (۱۳۸۷: ۱۲۶). در شرع اسلام و مذهب تشیع، گراز وحشی (= خوک) یکی از نجس‌های ده‌گانه محسوب می‌شود. در شرع تشیع خوردن حیوانات وحشی مانند مار، موش، سوسمار، قورباغه، خارپشت و... که قابل شمارش نیست، حرام است. بنابراین تغذیه از گوشت مار و جوجه تیغی / خارپشت نیز با مبانی مذهب تشیع مغایرت دارد. تجربه مردم خرم‌آباد از این رفتار سبب واکنش‌هایی نسبت به لوتی‌ها شده که برخی از این موارد در مصاحبه‌ها بیان شده است. به عنوان نمونه یکی از مصاحبه شوندگان چنین بیان می‌کند: «وقتی آنان از جلوی خانه بعضی مردم رد می‌شدند، عده‌ای جلوی خانه‌شان را آب می‌کشیدند تا نجاست این قوم از جلوی خانه‌شان پاک شود» (نوازنده کد: ۳). همچنین در این ارتباط می‌توان این نکته را بیان کرد که کولی، بر طبق گفته اهالی خرم‌آباد، دارای بوی خاصی بوده که سبب شده براساس همین بو، آنان را از «نسل شیطان» خطاب کنند (ذوالفقاری، ۱۴۰۰: ۳۰). با توجه به نبود اطلاعات کافی در این زمینه، و همچنین پرهیز از هرگونه قضاوت، نمی‌توان نتیجه درستی در این ارتباط گرفت که آیا این بو به علت نبود امکانات بهداشتی برای استحمام لوتی‌ها بوده است یا موارد دیگری در این ارتباط مؤثر بوده‌اند.

۲. وضعیت اقتصادی و اثرات آن

لوتی‌ها برای گذران زندگی، نوازندگی و سازندگی را به عنوان شغل اصلی خود برگزیده‌اند. حسن ذوالفقاری ذکر می‌کند که کولی‌ان در نواختن انواع ساز استادند (۱۴۰۰: ۲۰). کمانچه پشت باز از سازهای اصلی لوتی‌هاست (منظمی، ۱۳۸۷: ۱۲۶). این ساز به علت دارا بودن حجم صدای بیشتر در مراسم عروسی کاربرد دارد (همان). در هم‌نوازی غالباً سرنا یا دهل و کمانچه با تمبک همراه می‌شود. در یک مثل قدیمی به دهل‌زدن لوتی‌ها و تحقیر آنها چنین آمده: «... لوتی فرار کرده بود، توی دره‌ای دهل می‌زد» (حسن ذوالفقاری، ۱۴۰۰: ۲۱). انتخاب نوازندگی و سازندگی اغلب، به علاقه شخصی لوتی‌ها برمی‌گردد و اجباری در این مورد از طرف قوم اعمال نمی‌شود. دوتن از نوازندگانی که با آنها مصاحبه کردیم معتقد بودند که: «من واقعاً به این کار نوازندگی و سازندگی علاقه دارم و قطعاً اگر دوبار متولد می‌شدم همین کار رو می‌کردم و اگر میلیاردر هم بودم یه کارگاه برای خودم درست می‌کردم چیزایی رو که دوست داشتم خودم درست می‌کردم» (نوازنده کد ۴۰۲). از منابع درآمد لوتی‌ها، نوازندگی در عروسی‌هاست. آنان علاوه بر پولی که در ابتدا از صاحب مجلس عروسی گرفته‌اند، مقداری پول هم به عنوان شاباش به دست می‌آورند که پس از اتمام مجلس عروسی این پول‌ها را به‌طور مساوی بین خود تقسیم می‌کنند (سلیمانی، ۱۳۸۳: ۳۴). لوتی‌ها در رقص نیز تبحر دارند. برخی عقیده دارند که بهترین رقصندگان خرم‌آباد لوتی‌ها هستند (سلیمانی، ۱۳۸۳: ۵۹). رقصندگان دایره‌ای به‌صورت زنجیر تشکیل داده که در دست راست نفر اول دستمالی قرار دارد و دست چپ او به دست نفر بعدی متصل است. گروه نوازندگان کولی هم شامل یک نفر سرنا، یک نوازنده دهل یا کمانچه و نوازنده تمبک است که فردی هم با گفتن «شاباش» در میان مردم، رقصندگان و نوازندگان را همراهی می‌کند.

لوتی‌ها در ماه‌های عزاداری به مشاغل دیگری از جمله کارگری در ساختمان و کارخانجات غیر از تولید محصولات غذایی (به دلیل عدم پذیرش کارفرما) روی می‌آورند که این مشاغل به صورت موقتی در نظر گرفته شده‌است (سلیمانی، ۱۳۸۳: ۳۵). به دلیل نجس خطاب کردن لوتی‌ها امکان کار در مشاغلی که به‌طور مستقیم با غذا و تهیه آن مرتبط است، برای آنها مقدور نیست. در این باره آمده است: اهالی خرم‌آباد به دلیل داشتن عقاید مذهبی، لوتی‌ها را نجس خطاب می‌کردند. بدین ترتیب، ارتباط با افراد این قوم را محدود می‌کردند و به عنوان مثال از آن‌ها در صناعی مانند شیرینی‌پزی، آشپزی و نانوائی استفاده نمی‌شد؛ زیرا اگر اهالی خرم‌آباد از وجود یک کولی در چنین مواردی باخبر می‌شدند، دیگر از

این مغاره‌ها خرید نمی‌کردند و یا آنان را مجبور به اخراج لوتی‌ها از مغازه‌شان می‌کردند. همچنین، در مواردی سازهای مانند دهل، سرنا و کمانچه‌هایی را که ساخته لوتی‌ها بود، نمی‌خریدند چون بر این عقیده بودند که لوتی‌ها نجس هستند. افزون بر این، ایشان اجازه استفاده از مکان‌هایی مانند حمام عمومی را از سوی سایر اهالی نداشتند (ذوالفقاری، ۱۴۰۰: ۲۹). به همین دلیل لوتی‌ها به دلیل تبعیض و تحریم‌های اجتماعی و مذهبی که با آنها روبرو هستند، به مشاغل دیگری که در آنها ممکن است کمتر با این نوع محدودیت‌ها مواجه شوند، روی آورده‌اند. یکی از نوازندگان در

همین ارتباط بیان کرده است: «... زمانی که موسیقی حرام شد، بعضی از ما به کارگری روی آوردیم» (نوازنده، کد۵). حسن ذوالفقاری کارهای دیگری از قبیل دزدی، تن‌فروشی، فال‌گیری، فروش گیاهان دارویی و طبی را برای کولیان برمی‌شمارد (۱۴۰۰: ۲۴-۲۲). منظمی در مقاله‌اش به حرفه و ویژگی‌های ظاهری لوتی‌ها پرداخته می‌نویسد: «تخصص در ساخت آلات چوبی همچون دسته تفنگ، گرز، سیر کوومیرکو (دو وسیله برای کوبیدن شلتوک و برنج)، جای خمیر نان، دهل، سرنا، دایره، کمانچه و ... داشته و دارند» (همان: ۱۳۸۷، ۱۲۶).

با توجه به موارد فوق می‌توان چنین پنداشت که شغل موسیقی که همواره از نظر شرع مورد بحث است از یک سو، پرداختن به مشاغل موسیقی و از سوی دیگر مشاغل موقتی و امور دیگری که لوتی‌ها به آن می‌پردازند، در بیشتر موارد مغایر با برداشت قومی از موقعیت اجتماعی متعارف است.

عدم داشتن شغل دائم و محدودیت‌های شغل موسیقی و دیگر مشاغل لوتی‌ها سبب فقر اقتصادی ایشان در منطقه شده است. محل زندگی بیشتر ایشان در خرم‌آباد، محله اسدآبادی است.^۵ مردم این منطقه با مشکلات زیادی دست و پنجه نرم می‌کنند. فقر و بیکاری، فرسودگی منازل مسکونی، وضعیت نامناسب بهداشتی، فقدان مکان‌های تفریحی ورزشی، نامناسب بودن وضعیت حمل‌ونقل، نبود بانک و خانه بهداشت، تجمع معتادان تزریقی، وجود سُرنگ‌های آلوده در کوچه‌ها و معابر و غیره از جمله مشکلات مردم این منطقه بوده و هست.^۶ لوتی‌ها عدم رسیدگی مسئولان را علت اصلی این وضعیت می‌دانند: «... اصلاً به ما رسیدگی نمی‌کنند و ما رو رها کردن» (نوازنده، کد۱). توصیف محل زندگی لوتی‌ها می‌تواند نشان‌دهنده جزئیات مهمی از زندگی آنان باشد. سلیمانی (۱۳۸۳) خانه لوتی‌ها را این‌گونه توصیف می‌کند: طاقچه‌هایی در داخل اتاق‌ها وجود دارد که از عکس‌های بی‌ربط به هم پر شده است. مانند پوست‌های تبلیغاتی، عکس امامان در کنار عکس ماشین، عکس کاندیداتورهای ادوار گذشته انتخابات، عکس خواننده‌های لس‌آنجلسی، و همچنین خواننده‌ها و ستاره‌های سینمای هند. همچنین در خانه‌هایشان، قفس‌های کبک و دیگر پرندگان وجود دارد ... افزون بر این، ممکن است چند خانوار در یک اتاقی خانه در کنار هم زندگی کنند (سلیمانی، ۱۳۸۳: ۳۴).

ذوالفقاری بیان می‌کند که لوتی‌ها «مردمی فقیر، ناتوان و تهیدست هستند. دلیل آن شاید جایگاه اجتماعی آنان باشد که هیچ‌گاه به آنان فرصت داده نشده تا در اجتماع مطرح شوند. ممکن است سوابق خلاف گروهی از آنان موجب این امر بوده باشد» (۱۴۰۰: ۱۴۶). همان‌طور که ذوالفقاری اشاره کرده است، عوامل مختلفی سبب شده تا فرصتی به لوتی‌ها داده نشود تا در اجتماع مطرح شوند. از جمله این عوامل می‌توان به نقش شهرداری و نقش مردم ساکن در خرم‌آباد اشاره کرد که در ادامه بررسی خواهد شد. مَثَل‌هایی در مورد وضع ظاهری نامناسب آنان، که نشان‌دهنده فقر لوتی‌ها بوده، ساخته شده است؛ برای نمونه: «لوتی است و همین یکدست لباس» (همان: ۲۵). با این همه، اغلب لوتی‌ها برای امرار معاش و ثبات همین فقر نسبی هم تلاش خود را می‌کنند و بر همین اساس این ضرب‌المثل در خرم‌آباد رایج است: «لوتی نمی‌تواند بیکار باشد؛ به قول دورودی‌ها: لوتی که بیکار است، مجلس ختم پدر خودش را می‌گیرد» (همان: ۱۹). بیشتر لوتی‌ها بر این باورند که: «هیچ‌گاه بیکار نمی‌شیم همیشه هرچیز شده برای خودمون یه کار پیدا می‌کنیم» (نوازنده، کد ۳).

۳. وضعیت اجتماعی

دسترسی لوتی‌های خرم‌آباد، به امکانات آموزشی محدود است. پیش از انقلاب اسلامی، تعداد بسیار محدودی از لوتی‌ها به مدرسه می‌رفتند؛ اما پس از انقلاب اسلامی، با توجه به افزایش شهرنشینی روستاییان، لوتی‌ها همراه با طایفه‌ای که با آنان کوچ می‌کردند، فرزندان خود

را به مدرسه فرستادند؛ اما بیشتر آنان مدرسه را در همان دوران ابتدایی و راهنمایی رها کردند که برای این عمل خود دلایلی داشتند از جمله فقر مالی و نیاز به کسب درآمد؛ ازدواج در سن پایین که نیازمند درآمدزایی در همان سنین است؛ آنان تحصیل را عاملی برای فاصله‌انداختن از خانواده خود می‌دانند و برای همین شغل پدران خود را برمی‌گزیدند؛ پذیرفته‌نشدن و مورد تمسخر قرار گرفتن نزد هم‌کلاسی‌ها. متأسفانه آمار منتشرشده‌ای در ارتباط با میزان تحصیلات و همچنین اخراج آموزشی در میان لوتی‌ها وجود ندارد، لذا نمی‌توان در این ارتباط اظهار نظر دقیقی انجام داد؛ اما آنچه مشهود است میزان پایین‌تر افراد تحصیل کرده در این قوم نسبت به سایر اهالی خرم‌آباد است. برخی از لوتی‌ها معتقدند که علت عدم تمایل آنان به مدرسه‌رفتن، برخورد متفاوت هم‌کلاسی‌ها و خانواده‌هایشان با آنان است. «... یادمه روز اول مدرسه‌ها، خانواده‌ها نمیداشتند بچه‌شون کنار من بشینه چون میگفتن این نجسه» (نوازنده، کد۱). همچنین به برخورد متفاوت معلم‌ها در مدرسه با آنان اشاره کرده‌اند: «... بعضی معلم‌هامون سعی می‌کردند ما رو نادیده بگیرند و هر اتفاقی می‌افتاد می‌نداختن گردن ما» (نوازنده، کد ۳). بنابراین اغلب لوتی‌ها از تحصیلات اندکی برخوردارند و این موضوع در تعارض با فرهنگ مردم خرم‌آباد است که به تحصیلات اهمیت می‌دهند؛ زیرا تحصیل‌کردگان معمولاً از مناصب و مشاغل خوبی برخوردار هستند. افزون بر این، کودکان لوتی هم این تغییر برخورد مردم با خودشان را از نزدیک حس کرده‌اند. آن‌ها خاطرات دوران مدرسه رفتن خودشان را چنین بازگو می‌کنند: «بعضی مردم به کودکان‌شان می‌گفتند که با کودکان لوتی هم‌بازی نشوند و در مدرسه کنار آن‌ها نشینند» (نوازنده لوتی، کد۲)؛ «یا توی مدرسه ما رو مسخره می‌کردند می‌گفتن تو لوتی‌ای». «حتی بعضی معلم‌ها هم وقتی می‌فهمیدند ما لوتی هستیم برخوردشون باهامون فرق می‌کرد» (همان).

زنان کولی با پذیرش بسیاری از کلیشه‌های جنسیتی، نقش‌های نابرابری را در زندگی خود تجربه می‌کنند، مانند تحمل انزوای اجتماعی، رفتارهای نامطلوب از سوی خانواده و خشونت‌های خانگی. آن‌ها، افزون بر انجام کارهای خانه و کمک به همسران‌شان، مجبورند برای تأمین هزینه‌های زندگی، به فعالیت‌هایی مانند گدایی و دست‌فروشی روی آورند. دختران نیز از کودکی به کارهای خیابانی مانند فروش اجناس کوچک یا مراقبت از خواهر و برادران کوچک‌تر مشغول می‌شوند، که این امر اغلب آن‌ها را از تحصیل محروم می‌کند. زنان کولی همچنین از فقدان حمایت‌های اجتماعی و اقتصادی، چه در درون خانواده و چه در جامعه، رنج می‌برند که به انزوای بیشتر و تداوم شرایط دشوار زندگی آن‌ها می‌انجامد. تربیت کودکان در این جوامع بر اساس استقلال و خودکفایی زود هنگام رخ می‌دهد و نقش‌ها در خانواده بر اساس جنسیت تعیین می‌شوند که یکی از پیامدهای آن انتظارات بالاتر از دختران و مسئولیت‌های بیشتر برای آنان است. این شرایط منجر به نابرابری‌های شدید جنسیتی در میان زنان کولی می‌شود، که نه تنها در زندگی روزمره، بلکه در تعاملات اجتماعی و موقعیت اقتصادی نیز مشهود است.

زنان این خرده‌فرهنگ بسیاری از کلیشه‌های جنسیتی را به عنوان رفتارهای رایج مورد پذیرش قرار داده‌اند. علاوه بر این، اغلب این رفتارها تحت عنوان رفتارهای زنانه تلقی می‌شوند. این زنان انزوا و تحت فرمان مرد بودن را جزو ویژگی‌های زنانه خود پذیرفته و مقاومتی در برابر آن ندارند. همچنین، این زنان در برابر رفتارهای نامطلوب مادرشوهر، هنگام پسر دار نشدن را تحمل می‌کنند. سایر رفتارهایی که می‌توان در این ارتباط مطرح کرد داشتن هوو، کتک‌خوردن از شوهر، چندزنی، تک‌دلی‌گری و... هستند (یوسفوند و همکاران، ۱۴۰۱: ۱۱۵). کودکی دختران کولی با کار اجباری همراه بوده است (یوسفوند و همکاران، ۱۴۰۰: ۳۵۵). آنان به کارهایی مانند دست‌فروشی، دودکردن اسفند، پاک کردن شیشه ماشین‌ها، فروش جوراب و آدامس و ... مشغول بوده‌اند (همان). برخی علت انجام این‌گونه کارها را فقر اقتصادی خانواده‌ها می‌دانند و معتقدند که اگر این فعالیت‌ها انجام نشود، زندگی‌شان به خوبی گذرانده نمی‌شود و از تأمین مخارج مورد نیاز خانواده، عاجز خواهند بود (همان). لوتی‌ها رفتار نامناسب با زنان و کودکان را قبول ندارند و در هنگام مصاحبه این ادعا را رد کردند: «... نه ما رفتار نامناسبی که شما می‌گین رو با زن و بچه‌هامون نداریم» (نوازنده، کد۵-۱)؛ اما از دید افراد محلی، برخورد لوتی‌ها با زنان و کودکان این قوم نامناسب است: «دختر بچه‌هاشون از بچگی تو کوچه خیابون و چیزی می‌فروشن، زانشون هم همینجور» (زن خانه‌دار، کد۸). موارد مطرح شده از نظر برخی از جوامع ممکن است

کودک‌آزاری یا حتی در جوامع اروپایی جرم تلقی شود؛ اما این موارد در میان لوتی‌ها امری رایج و پذیرفته شده‌است و هم کودکان و هم زنان این قوم این مسأله را جزئی از زندگی خود می‌دانند.

تأثیر عوامل فوق

بازخورد جامعه نسبت به لوتی‌ها در کل منجر به طرد اجتماعی شده است و طردشدگی تأثیرات متعددی در زندگی ایشان به وجود آورده‌است. این پیامدها شامل انزجار از فرهنگ کلی جامعه، کتمان هویت خود و احساس اضافه، عدم وصلت/ ازدواج با جامعه میزبان، سرخوردگی از حرفه نوازندگی و در نهایت یکی از مهم‌ترین مشکلات به مسائل اقتصادی برمی‌گردد که سرانجام به مهاجرت برخی از لوتی‌ها منجر می‌شود. طردشدگی لوتی‌ها ممکن است باعث انزجار از فرهنگ و ارزش‌های جامعه شود و بنابراین احساس عدم تعلق و هم‌زیستی با دیگر افراد را به وجود آورد. همچنین، طردشدگی ممکن است ایشان را وادار به کتمان هویت خود کند. آنها ممکن است به این نتیجه برسند که باید هویت خود را پنهان کنند. این موضوع می‌تواند باعث شدیدتر شدن نگرانی و دل‌زدگی آنها شود (محمدی، مرادی‌نژاد، روشن‌پور، ۱۴۰۰: ۱۰۵).

طرد اجتماعی بر موسیقی لوتی‌ها تأثیری غیر قابل انکار گذاشته‌است. با توجه به پاره‌ای مسائل تعصبی و وجود محدودیت‌ها، لوتی‌ها برای اجرای موسیقی و همچنین برای انتقال موسیقی خود، نیازمند مکان‌هایی بوده‌اند که دور از چشم از دیگران به فعالیت خود ادامه دهند. به طور کلی می‌توان بیان داشت که به منظور جلوگیری از صدای منتشر شده توسط سازهای موسیقی، نوازندگان لوتی در مکان‌هایی اقدام به نواختن می‌کردند که صدای ساز آنها به بیرون نفوذ نکند. لوتی‌ها در این شرایط به ناچار مکان‌هایی مانند انبار، کوه، تفریحگاه، چادر، دره، زیرزمین را برای انتقال موسیقی و همچنین تمرین انتخاب نموده‌اند. با وجود این انزوا، موسیقی لوتی‌ها همچنان به عنوان وسیله‌ای برای انتقال فرهنگ و سنت‌های قوم کاربرد داشته‌است.

در ادامه، طردشدگی می‌تواند منجر به منع ازدواج خارج از گروه شود. منظمی در مورد جایگاه اجتماعی لوتی‌ها می‌گوید: «به علت پاره‌ای مسائل تعصبی جامعه از وصلت با آنها پرهیز می‌نموده...» (۱۳۸۷: ۱۲۶). این منع ازدواج خارج از گروه می‌تواند به تنهایی و احساس اضافه‌بودن منجر شود. سرخوردگی از پیشه نوازندگی نیز از دیگر عواقب طردشدگی در زندگی لوتی‌هاست و می‌تواند منجر به احساس ناراحتی و سرخوردگی نسبت به پیشه نوازندگی شود و آنها را به دنبال جابگزینی برای رسیدن به شادابی وادار کند. ضمن اینکه انزجار از فرهنگ کلی جامعه نیز می‌تواند اثرات منفی داشته باشد. سرخوردگی و دل‌زدگی یکی از پیامدهای طرد، نزد لوتی‌هاست: «...بدین معنا که نوع تصورات اجتماع کلی در ارتباط با لوتی‌ها سبب شده که آنها تمایل چندانی به آموزش موسیقی به فرزندان خود نداشته باشند. آن‌ها می‌دانند که هزینه کردن وقت و انرژی در این پیشه آینده‌ای برای فرزندان‌شان رقم نخواهد زد و فرایند انزوای آن‌ها را تشدید خواهد نمود» (محمدی، مرادی‌نژاد، روشن‌پور، ۱۴۰۰: ۱۳۴).

پیامدها باعث شده‌اند که در نگاه عمومی جامعه، لوتی‌ها انگیزه کافی برای آموزش موسیقی به فرزندان خود نداشته باشند: «...خیلیا همون موقع خودشون نوازندگی رو کنار گذاشتن و حتی نداشتن بچه‌هاشون نوازنده بشن» (نوازنده، کد۵ و کد۴). آنان می‌دانند که صرف انرژی و زمان در این پیشه، نتیجه‌ای مطلوب برای آینده فرزندان‌شان نخواهد داشت و باعث افزایش احساس دورافتادگی و ناامیدی آنان خواهد شد. وقتی که اعضای یک گروه به دلیل طردشدگی، با مشکلات اقتصادی روبرو می‌شوند، زندگی‌شان به آسانی پیش نخواهد رفت و ممکن است برای تأمین نیازهای روزمره خود مجبور به مهاجرت به شهرهای دیگر شوند: «...بعضی از ما، اون زمان چون این شرایط رو دیدند یا مهاجرت کردند» (نوازنده، کد۴).

نتیجه‌گیری

لوتی‌های خرم‌آباد نوعی دیاسپورا محسوب می‌شوند که به دلایل مختلف به خرم‌آباد مهاجرت کرده و در برخی از محله‌ها ساکن شده‌اند. از زمان استقرار این خرده‌فرهنگ در منطقه، علی‌رغم تلاش برای پذیرش برخی از موارد فرهنگی و اجتماعی میزبان، ظاهراً لوتی‌ها نتوانسته‌اند جایگاه اجتماعی متعارفی را به دست آرند. این موضوع به برخی از رفتارهای فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی لوتی‌ها برمی‌گردد. مهم‌ترین وجه فرهنگی به امور مذهبی مربوط می‌شود که گاه عدم تقید به شرعیات و پذیرش صوری قیودات دینی سبب فاصله‌گذاری می‌شود. فعالیت شغلی در سه سطح نوازندگی و رقص، پرداختن به مشاغل کارگری و در برخی از موارد به رفتارهای خلاف عرف از جمله تکدی، دزدی، اعتیاد و ... به این موضوع دامن زده است. رفتارهای اجتماعی از جمله عدم ادامه تحصیل، اجبار زنان و کودکان به امور غیرمتعارف و موارد دیگر سبب طرد، سرخوردگی اجتماعی آنان می‌شود. با اینکه پس از انقلاب سال ۱۳۵۷، لوتی‌ها در جنگ مشارکت کردند و نگاه مردم در چند دهه اخیر نسبت به شغل موسیقی تغییر کرده، این موضوع سبب تعدیل برخی از برخوردها در منطقه نسبت به لوتی‌ها شده، با این وجود، به دلیل پیشینه طولانی عوامل تأثیرگذاری که بیان شد، کماکان لوتی‌ها از جایگاه مناسب اجتماعی برخوردار نیستند. در مجموع این عوامل سبب می‌شود که نوعی انزای اجتماعی را شکل دهد. این عوامل در پیدایش انزجار از فرهنگ کلی جامعه، کتمان هویت خود و احساس اضافه، عدم وصلت/ ازدواج با جامعه میزبان، سرخوردگی از حرفه نوازندگی و گاه به مهاجرت برخی از لوتی‌ها منجر می‌شود.

منابع

- توحیدی، سید عمادالدین (۱۳۸۳)، پرسه‌های کولی‌ها در سرزمین ایران، مقام موسیقایی، تیر ۱۳۸۳ - شماره ۲۹، صص ۲۰-۱۸.
- ذوالفقاری، حسن (۱۴۰۰)، جایگاه اجتماعی لولیان خنیاگر و کولیان رامشگر در امثال فارسی، مجله مطالعات ایرانی، سال ۲۰، شماره ۴۰، پاییز و زمستان ۱۴۰۰، صص ۱۶۷-۱۲۹.
- زندیه، حسن؛ صفری، محمدرضا و هادی، معصومه (۱۳۹۸)، وضعیت اجتماعی کولی‌ها در غرب ایران، تحقیقات تاریخ اجتماعی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، دوفصلنامه علمی، (مقاله علمی-پژوهشی) سال نهم، شماره اول، بهار و تابستان ۱۳۹۸، ۲۲۳ - ۲۹۹.
- سلیمانی، حبیب الله (۱۳۸۳)، لوتی‌ها و زندگی موسیقایی آنها در لرستان، دانشگاه هنر.
- صفیخانی، ثمره؛ موسوی، سیدیعقوب و رجب‌لو، قنبرعلی (۱۳۹۵)، هویت در آستانه کولیهای ساکن در تهران، فصلنامه تحقیقات فرهنگی ایران، دوره نهم، شماره ۳، پاییز ۱۳۹۵، صص ۲۹-۱.
- محمدی، جمال؛ مرادی نژاد، الهام و روشن پور، امین (۱۴۰۰ش)، خرده فرهنگ لوطی‌ها و تجربه طرد اجتماعی، فصلنامه علمی برنامه ریزی رفاه توسعه اجتماعی، سال دوازدهم، شماره ۴۸، پاییز ۱۴۰۰، صص ۱۴۵ - ۱۰۵.
- منظمی، شهرام (۱۳۸۷)، مقدمه‌ای بر گونه‌شناسی انواع موسیقی در لرستان، نشریه هنرهای زیبا، شماره ۳۶، زمستان ۱۳۸۷، صص ۱۲۳-۱۲۹.

میثمی، سیدحسین (۱۳۹۵). موسیقی در دوره غزنویان. نشریه هنرهای زیبا-هنرهای نمایشی و موسیقی، دوره ۲۱، شماره ۲، پاییز و زمستان ۱۳۹۵، صص ۶۸-۶۳.

نصری اشرفی، جهانگیر (۱۳۸۳). کولیه، مجله هنر و معماری. شماره ۲۹. ۱۷ - ۸.

یوسفوند، سجاد؛ محسنی، رضاعلی و غیاثوند، احمد (۱۴۰۰). مطرودیت مضاعف؛ روایتی از زیست زنان کولی شهر خرم‌آباد. بررسی مسائل

اجتماعی/ایران، دوره دوازدهم، شماره دوم، پاییز و زمستان ۱۴۰۰، صص ۳۶۵-۳۲۹.

----- (۱۴۰۱). واکاوی تجربه زیسته کولی‌ها از طرد اجتماعی مورد مطالعه: کولی‌های شهر

خرم‌آباد. فصلنامه علمی جامعه‌شناسی فرهنگ و هنر، دوره چهارم، شماره اول، بهار ۱۴۰۱، صفحات ۱۰۶-۱۲۵.

Bourdieu, Pierre (1979), *La Distinction: Critique Sociale du Jugement*, Publisher: Éditions de Minuit, Paris.

Bukhari, A. (2014). Victims of Social Exclusion-The Case of Gypsies in Potwar. *Mphil Development Studies*.

Dahrendorf, Ralf (1959), *Class and Class Conflict in Industrial Society*, Stanford University Press, Stanford.

Derrington, C., & Kendall, S. (2003) *Gypsy Travellers in English secondary schools; a longitudinal study*. Stoke-on-Trent, Trentham.

Fejes, J.B. (2005). Roma Tanulók Motivációját Befolyásoló Tényezők. *Iskolakultúra*, Vol. 2, pp. 3-13.

Eren, B., & Gülnihal G. (2017). The use of Orff-based music activities for educational and therapeutic purposes with disadvantaged group of Romani children. *Educational Research and Reviews*. Vol. 12(22), pp. 1062-1073, 23 November, 2017.

Fløtten, T. (2006). *Poverty and Social Exclusion-Two Sides of the Same Coin; a Comparative Study of Norway and Estonia*. Department of Sociology and Human Geography, Fac. of Social Sciences, University of Oslo.

Forray, K. (1998). A Cigányság Oktatásának Egyes Kérdései Európában. *Magyar Pedagógia*, Vol. 98, No. 1, pp. 3-16.

- Grusky,D.B.(Ed.).(2014). *Social Stratification: Class, Race, and Gender in Sociological Perspective*. Westview Press.
- Gwynedd, L., & McCluskey,G. (2008). Education and Gypsies/Travellers: ‘contradictions and significant silences. *International Journal of Inclusive Education*. Vol. 12, No. 4, July 2008, pp. 331–345.
- Lukács, V. (2008). Me, My Future and the School: Gypsy Pupils’ Perception of Formal Education in Hungary. *Taiwan International Studies Quarterly*, Vol. 4, No. 1, pp.127-71, Spring 2008.
- Manuel, P. (1989). Andalusian, Gypsy, and Class Identity in the Contemporary Flamenco Complex. *City University of New York (CUNY)*, Vol. 33, No. 1, pp.47-65, Winter 1989.
- Macionis, J.J., & Plummer,K.(2012). *Sociology: A Global Intriduction*. First edition 1959 Publications: Prentice Hall, Pearson Education Limited, Harlow.
- Slavkova, Magdalena. (2007). Evangelical Gypsies in Bulgaria: Way of life and performance of identity. *Romani Studies* 5, Vol. 17, No. 2 (2007), pp. 205–246.
- Smith, T. (1997). Recognising Difference: The Romani “GYPSY” Child Socialisation and Education Process. *British Journal of Sociology of Education*, June 1997, Vol. 18, pp. 6-16.
- Taylan, H.H., & Barış,İ (2015). *Romanlar ve Sosyal Dışlanma [Romanies and Social Exclusion]*, Konya: Çizgi Kitabevi.
- Vekerdi, J. (1988). The Gypsies and the Gypsy Problem in Hungary. *Hungarian Studies Review*, vol. XV, No. 2 (fall 1988).
- Wright, E. O.(1997). *Class Count: Comparative Studies in Class Analysis*. Cambridge University Press.

The Social Position of the Luti Community in Khorramabad

Abstract

The social status of subcultures associated with musical professions in Iran's cultural regions is a significant topic for examination. One such subculture is the *Koli/Luli/Lori*, scattered across Iran, with a history tracing back to ancient times in Iran and other countries. Their primary origin was Sindh, in present-day Pakistan, where they engaged in various activities, including music. Although this group, as a form of ancient diaspora, has preserved some of its cultural customs, it has also adopted certain elements from the host culture. One of these adopted elements is music. Currently, the main occupation of the *Luti* is music, but they sometimes engage in other activities that encompass a wide range, occasionally bordering on societal deviance. The *Luti* and *Goroni*, as a group of *Koli*, are also a group branching from the subculture residing in Khorramābād. This research examines the social status of the *Luti*, and given the research objective, it forgoes the examination of the *Goroni*'s life dimensions. The *Luti* of Khorramābād migrated to Khorramābād for various reasons and settled in certain neighborhoods. Since the establishment of this subculture in the region, despite efforts to adopt some cultural and social aspects of the host culture, the *Luti* have apparently failed to achieve a conventional social status. This is due to some of the *Luti*'s behaviors. This research addresses the social status of the *Luti* based on related social position theories and its various factors. In this research, social status is examined based on three levels: cultural, economic, and social. The research method is qualitative, the presentation method is descriptive-analytical, and the data collection method is based on field study (observation and interviews) and library resources (review of published Iranian and foreign studies). The most important research question is: What factors have influenced the manifestation of the social status

